

Marta Nowocien

Czynności notarialne konsulów

Pozycja konsula i jego rola dla państwa ma doniosłe znaczenie ze względu na powagę urzędu, jaki piastuje. Wykonując swoje zadania, dba o godne reprezentowanie interesu Polski za granicą, niosąc wsparcie dla obywateli. Główne funkcje konsula (wynikające z art. 11 ustawy z 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów RP¹) polegają bowiem na zapewnieniu pomocy obywatelom polskim w realizacji przysługujących im praw. Wymagania, jakie stawiane są kandydatom na urząd konsula, pozwalają wysnuć wniosek, że są to osoby godne zaufania, a ich wiedza i doświadczenie pozwalają na prawidłowe i szczerne wykonywanie powierzonego im stanowiska. Zadania konsula nie należą do łatwych – jest on nie tylko „ręką” pomocy dla obywateli, ale także reprezentantem Rzeczypospolitej Polskiej. Jego rola polega w istocie także na rozwoju stosunków zagranicznych naszego kraju. Powyższa ogólna charakterystyka urzędu konsula nie nasuwa większych wątpliwości – wynika bowiem z przepisów prawa, a ich interpretacja z reguły nie nastęrcza problemów. Często jednak zapomina się o art. 19 ustawy o funkcjach konsulów RP. Przepis ten daje możliwość wykonywania przez konsula czynności notarialnych. Jego rozwinięcie i zaznaczenie roli konsula w ich wykonywaniu niesie ciekawe wnioski. Katalog czynności notarialnych, których może dokonywać konsul, podkreśla charakter powinności, jakie ma on wypełniać wobec obywateli. Tryb ich realizacji zaznacza specyficzny charakter czynności notarialnych – ich wykonywanie wymaga zachowania procedur i powagi dokonywa-

¹ Ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 9, poz. 34 ze zm.).

nego przedsięwzięcia. Praktyka notarialna i charakter tego zawodu wymagały także wykluczenia z zakresu funkcji konsulów możliwości sporządzania niektórych dokumentów, które może sporządzić tylko notariusz.

Źródła prawa

Bazową regulacją obowiązującą w materii czynności notarialnych konsulów są przede wszystkim polskie ustawy: ustawa z 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawa z 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie², której przepisy znajdują odpowiednie zastosowanie do czynności konsula na mocy art. 19 § 5 ustawy o funkcjach konsulów RP. Istnieje możliwość obowiązywania przepisów tej ustawy wprost, jednak część z nich wymagać będzie odpowiedniego dostosowania (np. art. 80 ustawy – Prawo o notariacie)³. Istnieją także takie przepisy ustawy – Prawo o notariacie, które w ogóle nie będą mogły być zastosowane, gdyż konsul nie wykonuje wszelkich czynności notarialnych (tak m.in. zastosowania nie znajdują art. 95a i nast. dotyczące aktów poświadczenia dziedziczenia, gdyż te czynności wyłączone są spod działań konsulów)⁴.

Poza przepisami polskich ustaw ważne rozwiązania niosą postanowienia konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z 23 kwietnia 1963 r.⁵ Konwencja ta w art. 5 pkt f wśród funkcji konsularnych wymienia możliwość działania w charakterze notariusza, jeżeli nie sprzeciwiają się temu ustawy i inne przepisy państwa przyjmującego. Gruntowne znaczenie będą miały także umowy dwustronne, jakie zawiera Polska z innymi krajami, a których postanowienia dotyczą także czynności notarialnych konsula (tytułem przykładu można wskazać na umowy Polski z Chorwacją czy Estonią).

Z punktu widzenia praktyki bardzo duże znaczenie ma „prawo wewnętrzne” w postaci instrukcji nr 1 Dyrektora Departamentu Konsular-

² Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. nr 22, poz. 91 ze zm.).

³ R. W r e c i o n e k, *Konsul wykonujący czynności notarialne*, EPS 2008, nr 1, s. 31.

⁴ Tamże, s. 31.

⁵ Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz.U. z 1982 r., nr 13, poz. 98).